Llangardaix pirinenc

Lacerta agilis Linnaeus, 1758

LACERTIDAE

♀ LCC: 70,5-99,1 mm
♂ LCC: 61,5-86,5 mm

Descripció

Llangardaix d'extremitats relativament curtes i d'aspecte força robust. Les femelles són més grans. Tenen la cua lleugerament més llarga que el cos. El cap és gran, especialment en els mascles, està ben diferencia del cos i acaba en un musell curt i arrodonit. Les femelles adultes i immadures són dorsalment i lateral de coloració bruna clara amb petits ocels de color blanquinós amb una orla fosca, que formen línies discontínues. El ventre és blanquinós i sense taques. Tot i que els juvenils són semblants entre sexes, en els mascles ja apareix a la gola una pigmentació groguenca o verdosa al ventre. Els mascles adults tenen el ventre i gran part dels costats de color verd maragda, especialment durant el zel, amb taques negres a la vora de les escates. La seva coloració dorsal té un patró similar al de les femelles.

Hàbitat

El llangardaix pirinenc selecciona ambients oberts o poc forestals, però amb una densa cobertura herbàcia o arbustiva. Els seus hàbitats estan ben exposats al sol i són humits, incloent zones inundades o amb aigua en l'horitzó superficial. Es troba des dels 1.400 als 2.500 m d'altitud en prats i matollars subalpins i alpins amb vegetació de bàlec, ginebró i festuques, principalment. Sovint són hàbitats amb pendent, però amb un sòl profund i poc pedregós. Algunes poblacions habiten prats de dall, de menor pendent amb murs de pedra. Els juvenils ocupen zones relativament més obertes i herbàcies mentre que els adults ocupen zones amb una certa cobertura de matolls.

Biologia, ecologia i comportament

El període d'activitat va del maig a l'octubre, encara que les poblacions de baixa altitud poden estar actives a l'abril o abans. La reproducció s'inicia tot just després i s'estén fins a mitjans de juny. Els mascles mostren la coloració nupcial més verda i vistosa, incrementen les seves activitats exploratòries i mostren comportaments de guarda de la parella. En general, les femelles surten, de mitjana, una setmana després que els mascles i, posteriorment, ho fan els immadurs. Les femelles efectuen una única posta, generalment a mitjans de juny, els ous de la qual es desclouen a mitjans d'agost. El nombre d'ous varia de quatre a quinze, depenent de la mida de la femella. És un llangardaix que s'ajuda de moviments oscil·lants del cos per moure's per matrius vegetals denses. Surt a termoregular-se per heliotèrmia a poca distància del seu refugi, tot utilitzant també la calor acumulada del substrat per escalfar-se. Pot assolellar-se sobre matolls o a zones més exposades sobre roques. És un depredador actiu dels invertebrats que es troben en el seu hàbitat. Algunes poblacions en ambients òptims poden ser denses.

Distribució i variacions geogràfiques

Té una distribució eurosiberiana des dels Pirineus fins al llac Baikal, al centre-sud de Sibèria. Les poblacions pirinenques, pertanyents a la subespècie *L. a. garzoni*, són el límit de distribució sud-oest i estan aïllades de la resta de poblacions. Aquesta subespècie es distribueix només als Pirineus orientals, i es tracta pràcticament d'un endemisme dels Països Catalans. Ocupa l'eix que va des del quadrant nord-oriental d'Andorra, des de la vall de Ransol al Pas de la Casa, fins al coll de Jau, entre el Conflent i l'Aude (Occitània). També ocupa zones relativament baixes del Capcir. L'altre sector on l'espècie és present ve delimitat per l'eix que va des de la Tosa d'Alp fins al massís del Puigmal, ocupant de forma una mica discontínua àrees de la collada de Toses, la Molina i la Masella, i tot el cordal que uneix el Ripollès i la Cerdanya fins a Núria.

Estat de conservació i amenaces

Catalogada com de preocupació menor (LC) per la UICN, la població pirinenca es considera en perill d'extinció. Les amenaces més destacables són la destrucció i degradació de l'hàbitat i la pèrdua de connectivitat entre poblacions per la creació d'estacions d'esquí, urbanitzacions i infraestructures viàries. La pèrdua d'espais oberts en algunes zones i la sobrepastura en d'altres poden reduir l'extensió dels matollars, hàbitats de transició necessaris per a l'espècie. L'augment de la temperatura i l'aridesa degut al canvi climàtic és un important factor de risc, ja que deixen les poblacions de baixa altitud fora del rang de tolerància de l'espècie.